

mora da počne od praćenja frekvencije pojedinih pisaca u *Novom životu*. Za 30 godina izlaženja redovno su se u njemu pojavljivali Jan Kmeć, Mihal Babinko, Ján Labat, Pavel Mučaji, Jánko Čeman, Juraj Tušjak, od druge polovine pedesetih godina dolaze Vjera Benkova-Popitova, Pavel Grnja, Pavel Čanji, od šezdesetih godina Marija Mijavcova, Ana Makanova, Samuel Čeman, Mihal Harpanj, Vičačoslav Hronjec, a sedamdesete godine beleži nastup generacije Miroslava Demaka, Miroslava Dudoka, Zlatka Benke, Mihala Duže i Jozefa Klačika. No ovo nabranje mi s jednog aspekta nije potpuno i uopšte ne želi da vremenjsko pojavljivanje izjednači s generacijskim. Isto tako, redovna prisutnost u časopisu ne mora automatski da bleži konstruktivni doprinos razviti slovačke književnosti u Jugoslaviji. Pesnik Paljo Bohuš pojavio se u *Novom životu* 1956., redovno je prisutan od 1966. godine, mošaš za njega se može reći da je i u odsustvu bio stalno prisutan, kako u časopisu, tako li u ovoj književnosti uopšte. Već smo rekli da je prva polovina pedesetih godina bila u znaku Andreja Ferka, koji je mladi generacijski saputnik Juraja Mučajija i Palja Bohuša. U poetskim relacijama rečeno, Ferko je nastavlja na onim intencijama koje su zacrtali Mučaji i Bohuš. Distinktivna cinta među njima je porast ekspresivnosti u Ferkovom pesničkom iskazu, uz smanjenje revolucionarnog paitosa. Bez analitičkog proveravanja, može se tvrditi da je ravnoteža između revolucionarnog paitosa i ekspresivnosti iskaza predstavljalja dominantu slovačke književnosti u prvoj polovini pedesetih godina. U ostalih autora se ova ravnoteža gubi, jednom prevagne jedna, drugi put druga strana (Mihal Babinko, Ján Labat, Pavel Mučaji, Andrej Čipkar, Miroslav Kričvalk). No od druge polovine pedesetih godina razvojne orijentacije ove književnosti se plurallizuju, ali ipak se može reći da njenje dominante uspostavlja pesničko stvaranje Jana Labata, Mihala Babinke i Palja Bohuša. Govoreći ovo, ne zaboravljamo doprinos i razvojne inovacije koje srećemo u delu drugih autora,

u prvom redu Pavla Mučajija, Juraja Tušjaka, Vjere Benkove-Popitove, Pavla Grnje, Vičačoslava Hronjeca. U drugoj polovini pedesetih godina – kako u poeziji, tako i u prozi – razvojnu inicijativu preuzeo je Ján Labat. Osnovna karakteristika ovog razdoblja slovačke književnosti može se prepoznati u senzualističkoj individualizaciji iskaza, najizražitiju u stvaranju Jana Labata. Do ravnoteže između njega i Mihala Babinke, tačnije rečeno do uspostavljanja izrazitije poetske opozicije, dolazi u prvoj polovini šezdesetih godina. U ovom razdoblju se, pak, sa svojim osobenim pesničkim svetom pojavljuju Pavel Mučaj, Juraj Tušjak, Vjera Benkova-Popitova, iz čega rezultira raznolikost literarnih orientacija, za koju se *Novi život* od početka svog izlaženja zalagao. Zato, kada kažemo da su slovačka književnost i književni prilozi od druge polovine šezdesetih godina u znaku stvaranja Mihala Babinke i Palja Bohuša, ne gubimo izvida ostale autore. *Novi život* nije bio generacijski časopis u smislu prefiriranja određene poetike na račun druge, slično kao što ni posleratni razvoj ove književnosti ne beleži oštrelje generacijske konfrontacije. Možda bismo više voleli razvoj s ne talko izrazitim i uzajamnim akceptiranjem razlika, no bitnijeg suprotstavljanja verovatno nije ni moglo biti. Čak i u književnostima etničkih grupa većih od slovačke, najčešće možemo pratiti simetričnu progresiju razvoja koja zanemaruje razlike i ističe sličnosti.

Ovim razmišljanjima smo pokušali maglasiti da 30 godina slovačke književnosti u časopisu *Novi život* ne ishvatomamo kao statistiku imena i naslova, već pre svega kao procesualnost u rasu estetičkih vrednosti. Kada danas, na primer, objavljujemo Bošnjeve stihove, isvesni smo da oni predstavljaju estetske dominantne ove književnosti, kojima je u velikoj meri doprineo i časopis, permanentnim praćenjem i podsticanjem stvaralaštva pojedinih autora.

nove knjige

Miroslav Maksimović: »Pesme«,
Srpska književna zadruga, Beograd, 1978.
Piše: Vuk Milatović

Maksimovićeva knjiga *PESME*, iako starijski naslovljena, po mnogo čemu je inovatorska. Ne toliko po sadržaju i jeziku, iako to po pesničkom postupku. Govoreći o Maksimovićevu knjizi, njegovog pesnički postupak ne treba proglašiti za jedinu i glavnu kvalitet, čemu su skloni pojedini tumači savremenog pesništva, tim pre što je Maksimović dosadašnjim stvaralaštvom nlike deklariso za stvaralački estetizam, kao osnovni umetnički poziv. On nastoji da pesmu osavremeni ma sebi svojsvetom način, da je tematski i sadržinski veže za nešto konkretno. Pojavljeni svet, kao polaznički pesme Maksimovićevom pjevanju obezbeđuje uverljivost. Upravo pesme tog tipa čine bolji deo ove knjige. Ali, taj stvarni materijal, taj mimo stvaralačke senzacije, samo je početni deo nastanka pesme, na kojem pesnik obično ne ostaje kao na doživljaju, već ga preobražava ostvarujući posebnu pesničku strukturu. Pesme u kojima je prepoznatljiva ta privolitna senzacija, u kojima stvarni materijal nije dovoljno obrađen, manje nisu odusevljavaju, mada i one imaju određenog sintorealističkog šarma. Kritika je već primetila kompleksnost Maksimovićeve slike, smenljivanje određenih ravnih, jezičkih kombinatorika, ali i primetnu pesnikovu želju da se ne izgubi realistička pjevljivost i isomorfnost objektivne slike koju transponuje.

Maksimovićeva poezija je organizovana na raznim nivoima – jezičkom, značenjskom i drugim. S obzirom na oblike sintaktičke organizacije, i uopšte organizacije pesničkog teksta, izdvajamo dva tipa njegovih pesama. Prvi, onaj koji okuplja pesme »značenjski otvorene«, pesme određene logičke uređenosti, ilišene asocijativnosti i složenjem pesničkog građenja. Drugi tip obuhvata pesme složenije pesničke strukture, izobraženih slika, sublimiranih izraza, lišenje, u svakom slučaju, »stihovinog prozaizma«.

Tu se uključuju i pesme-fragmenti, što se bar tiče njihove kratkoće i istigrnutostili iz širih celina. Bez obzira o kojem se tipu pesama radi, Maksimović se iskazuje kao pesnik specifične teksualne organizacije, kao pesnik koji je vezan za mitologiju svakodnevnog života. Namećući se imaginacijom realnog reda stvari, on ga razbijaju ostajući na nivou sugestije kao forme pesničkog iskaza.

Knjiga *PESME* potkriva Maksimovićev afinitet za sonetnu formu. Sonet je, inače, veliko iskušenje savremenih pesnika. Ciklus pesama *Proplanak* čine soneti klasično strukturirani, ali s pečatom pesničkog autentičnog iskaza. Specifičnost ovih soneta je u ritmičkoj i semantičkoj vrednosti jezika. To je, u stvari, svakodnevni jezik, u pričnoj meri depoetizovan. Neke su sintaktičke celine direktno preuzete iz govornog jezika.

Maksimović je prvenstveno pesnik urbane svesti, njegove su pesme velikim delom pobuna protiv gradskog života koji nosi u sebi nešto zastrašujuće. Tematska vezanost za savremenih svet, tzv. svet tehnokratije, urbanizacije, Maksimovićevu poeziju daje realistički tretman. Ta budnost, spremnost da registruje pojedinosti svakidašnjeg života, približava ovu poeziju umetničkom dokumentu jednog vremena. Raznovrsnost imaginativnog doživljajeva pesniku pomaže da opažanja i predstave veže po sličnosti i kontrastu.

Pesma *Serenada* dobar je primer imaginativnog doživljajeva stvarnosti:

Njen se razbijlo čamac
pliva željna mora
potonuli momar
na dnu peva iz knjiga
okružen vlastitim vodom
i pećinama

Iako Maksimovićeve pesme deluju češće mlađalački masmejanju i duhovito, ipak se iza toga kreće zamišljenost i seta. To je primetno i poređ kamfliranoj izražajnom nonšalancijom.

Joshua Fishman: »Sociologija jezika«,
»Svjetlost«, Sarajevo, 1978.
Piše: Mirjana Jocić

Nedavnom pojavom prevoda knjige američkog sociolingviste Džošuna Fišmana *Sociologija jezika* (naslov američkog originala iz 1970. godine glasi *The Sociology of*

Language), sarajevska *Svjetlost* obogatila je svoju već poznatu biblioteku *Lingvistica – poetika* delom kojeg na gotovo udžbenički način daje pregled sociolingvističke teorije.

Knjigu je na srpskočehotarski preveo dr Srđan Janković, lingvista iz Sarajeva, koji se i sam, poređ ostalog, bavi sociolingvističkim istraživanjima. On je, ujedno, i pišac predgovora u kojem daje neophodne informacije o nastanku sociolingvistike, mjenjem predmetu istraživanja i realizaciji prema socioškopljku, pre svega, lingvističkim naukama, i značaju i mestu Fišmanovog dela u toj nauci, kao i o najbitnijim odlikama i stanju sociolingvističkih istraživanja u Jugoslaviji. Knjiga lima i registar imena, kao i predmetni registar, čiji je autor, takođe, Srđan Janković. Na kraju knjige je spisak literaturе kojui i za upućene i za neupućene može biti značajan i koristan.

Mada je Evropa još u prvim decemima ovoga veka u delima de Sosira, Pražanina, Ferta, Mallinovskog, nemacke i naročito sovjetske lingvistike ispoljila značnu zainteresovanost za društveni značaj jezičkih fenomena, utemeljivanje sociolingvistike kao posebne naučne discipline vezano je za šezdesete godine ovoga veka, za SAD i američku nauku, koja je razvijenim antropološkim i psiholingvističkim istraživanjima obvezidala sve preduslove za pojavu ove nove naučne discipline. Među utemeljivačima sociolingvistike nalazi se Džošua Fišman.

Pored termina *sociolingvistika*, u literaturi se susreću i dva druga termina za ovu novu naučnu disciplinu: *sociologija jezika* i *socijalna lingvistika*. Za ovu pitljiku treba samo napiomenuti da postoji značajna naporednost, uz izvesne razlike u mijansama, između ova tri termina.

Fišman je svoju knjigu nazvao *Sociologija jezika*; on se, dakle, koristi tim terminom. Šta pod njim podržavaju? U podnaslovu knjige stoji: »Interdisciplinarni društveno-naučni pristup jeziku i društvu.« To bi, ujedno, bilo i najopštije objašnjenje ovoga termina. Radi se, dakle, o jednom interdisciplinarnom naučnom području na relaciji jezik i društvo, funkcionalisanja jezika u društvu, ili, kako Fišman kaže: »Interdisciplinarno područje koje upravo sad počinje da priprema specijaliste koji mogu uspostaviti most između lingvistike i sociologije (socijalne psihologije) na tačku način koji bi proširio horizont obeju disciplinu« (str. 226).

Knjiga o kojoj je reč jedan je od prvih zaokruženih uvoda u sociolingvističku teoriju. Ona na pregledan i čitljiv način uvodi